

Xavier Duran

Lanzarote: turisme i sostenibilitat

Al revers del tíquet d'entrada als Jameos del Agua, a l'illa de Lanzarote, s'avisava els turistes perquè no llencin monedes a la gran bassa subterrània. Aquest costum havia provocat una disminució de la població del cranc albi *Munidopsis polymorpha*, conegut com *jameïto*, una espècie que no s'ha vist en cap altre indret del món. La corrosió de les monedes alliberava metalls tòxics per als crancs i per a les algues, el seu principal aliment.

El fet podria semblar anecdòtic, si no fos perquè el costum podia haver malmès aquest ecosistema extraordinari i per-

lor i atractiu. El Mirador del Río –rep aquest nom de “río” el braç de mar que separa Lanzarote de la petita illa de la Graciosa– és un altre espai des d'on s'hi gaudeix d'una panoràmica extraordinària. Però tot i que té fins i tot un bar d'amplis finestrals, l'impacte visual és tan reduït que des de la mar costa molt d'endevinar el lloc concret del penya-segat on s'hi troba el mirador. I la casa mateixa de Manrique, avui museu, és un prodigi d'aprofitament de les cavitats naturals formades per l'activitat volcànica de l'illa.

El prestigi de Manrique li va permetre obtenir l'aprovació per dur endavant les seves idees. Tretze anys després de la seva mort, alguns projectes poden haver-se apartat d'aquestes directrius, però encara queda molt del Lanzarote que va ajudar a construir. Tanmateix, l'illa no se salva de problemes ambientals. En un lloc amb greus problemes d'aigua, hi ha certs contrastos. Existeix un camp de golf de gespa i n'hi ha un altre en projecte, però a prop podem observar el titànic esforç dels pagesos que damunt la lava han creat vinyes –que donen vins excel·lents–, amb ceps protegits del vent i l'erosió per cinturons de roca volcànica, que al mateix temps ajuda a preservar la humitat de la nit. Tota l'illa de Lanzarote va ser declarada per la Unesco, el 1993, Reserva de la Biosfera. A més de la protecció que això significa, també implica preser-

què, a més, pot servir per introduir-nos en el tema de l'impacte del turisme a Lanzarote. Els que coneixen l'illa des de fa anys hi deuen notar un cert empitjorament, però comparat amb molts altres llocs Lanzarote conserva encara un aire verge. Les cases s'estenen cada vegada més, però mantenen majoritàriament la seva estructura de planta baixa i un pis o, a tot estirar, dos. Tret, és clar, d'un monstre que s'aixeca a la capital, Arrecife, i d'uns quants hotels. A més, la gran majoria conserva el seu emblanquinat impecable. Els visitants han de fer cua en certs llocs i algunes zones estan força concorregudes, però parlar de massificació gairebé fa riure si ho comparem amb altres indrets turístics.

Lanzarote no seria el mateix sense l'empenta de César Manrique. Aquest artista de prestigi internacional va decidir en cert moment tornar a viure a la seva illa natal i desplegar allà les seves idees sobre l'harmonia entre art i natura i sobre desenvolupament sostenible. Els Jameos, túnels volcànics el sostre dels quals s'ha esfondrat parcialment, van ser condicionats per ell i això ha permès que un lloc amb tanta afluència i on se celebren festivals musicals conservi tot el seu va-

“Lanzarote no seria el mateix sense l'empenta de César Manrique. Aquest prestigiós artista va desplegar en la seva illa natal les seves idees sobre l'harmonia entre art i natura i sobre sostenibilitat

var les activitats econòmiques tradicionals i buscar les fonts de riquesa en alternatives com el turisme rural. Tot i que molta gent està temptada per l'enriquiment ràpid que pot proporcionar un creixement desordenat del turisme, també n'hi ha força que veu en la preservació del patrimoni natural l'única opció de supervivència. Com diu l'actual director de la Fundació César Manrique, Fernando Gómez Aguilera: “Arribats a cert punt, créixer significa recular”. Els crancs dels Jameos varen experimentar en la pròpia carn que no sempre els diners del turistes ajuden a viure, sinó tot el contrari.